

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 239/03-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júla 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha predbežne prerokoval sťažnosť P. M., bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. H. K., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. P. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť P. M. trovy konania vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät'desiat šesť slovenských korún) do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. H. K., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. októbra 2003 doručená s'ťažnosť P. M. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 293/03-13 zo 17. decembra 2003 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti z 3. februára 2004 okrem iného uviedol:

„Z evidenčných pomôcok súdu bolo zistené, že dňa 21. 4. 1997 podal žalobca P. M. na Okresnom súde Košice II návrh na vydanie platobného rozkazu proti žalovanému ENTE s. r. o. so sídlom v Košiciach Popradská 56/A o zaplatenie 101.440,- Sk s prísl. Návrh bol zapísaný pod sp. zn. 1 Rob 847/97. Dňa 20. 5. 1997 súd vydal platobný rozkaz, proti

ktorému podal včas odpor žalovaný. Dňa 24. 6. 1997 bola vec prevedená do registra Cb a zapísaná pod sp. zn. 33 Cb 708/97.

Pokiaľ sa týka ďalšieho postupu v konaní, z evidenčných pomôcok je možné zistiť iba to, že vo veci boli konané pojednávania dňa 23. 6. 1999, 1. 10. 1999, 19. 11. 1999, 21. 1. 2000 a 18. 2. 2000. Ďalšie úkony súdu je možné získať iba zo súdneho spisu, ktorý sa od 21. 8. 2002 nachádza u znalca Ing. M. V., ktorý má vo veci podať znalecký posudok.

Po zaslaní spisu znalcovi sa na súde nachádza iba zberný spis, z rozhodnutí a ďalších písomností, ktoré sa v zbernom spise nachádzajú vyplýva, že uznesením zo dňa 2. 3. 2001 súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru oceňovanie stavebných prác Ing. L. N. Ustanovený podaním z 31. 3. 2001 oznámil, že nie je kompetentný vo veci podať posudok, pretože uložené úlohy nie sú predmetom odvetvia a špecializácie, v ktorom bol vymenovaný za znalca.

Uznesením zo dňa 24. 5. 2001 súd ustanovil vo veci znalkyňu Ing. K. H., ktorej uložil podať písomný znalecký posudok v lehote 60 dní od prevzatia spisu. Písomným podaním z 26. 6. 2001 ustanovená znalkyňa oznámila, že existuje zákonný dôvod pre jej vylúčenie z podania znaleckého posudku pre jej pomer k žalovanému a jeho právnenému zástupcovi.

Uznesením zo dňa 10. 8. 2001 súd zrušil uznesenie o ustanovení znalkyne Ing. K. H. a ustanovil za znalca Ing. M. V., ktorému uložil podať písomný znalecký posudok v lehote 60 dní od prevzatia spisu. Znalcovi bol súdny spis zaslaný na vypracovanie posudku dňa 21. 8. 2002.

Listom zo dňa 20. 1. 2003 súd vyzval znalca na vrátenie spisu, pretože lehota na podanie posudku uplynula. Doručovanie korešpondencie znalcovi je sťažované tým, že znalec riadne nepreberá súdne zásielky. Na výzvu súdu znalec reagoval až dňa 27. 3. 2003 oznámením, že pre neprítomnosť Ing. T., konateľa žalovaného, nemohol zvolať obhliadku prác, ktoré sú predmetom posudku. Zároveň znalec oznámil, že posudok spracuje do 15. 4. 2003.

Znalec posudok v dodatočnej lehote nepodal a spis nevrátil, preto súd listom zo dňa 2. 6. 2003 opakovane vyzval na vrátenie spisu pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Znalec na výzvu súdu nereagoval, preto súd uznesením z 2. 9. 2003 uložil znalcovi poriadkovú pokutu vo výške 5. 000,- Sk. Znalec podal proti uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty odvolanie, Krajský súd v Košiciach uznesením z 28. 10. 2003 zmenil uznesenie súdu

prvého stupňa a určil výšku poriadkovej pokuty sumou 2. 000,- Sk. Napriek tomu však znalec do dnešného dňa nepodal znalecký posudok a spis súdu nevrátil.

Dňa 7. 4. 2003 podal sťažovateľ predsedovi Okresného súdu Košice II sťažnosť na prietahy v konaní. Predseda okresného súdu listom zo dňa 4. 6. 2003 sp. zn. Spr. 2369/03 upovedomil sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov v znení neskorších predpisov, že jeho sťažnosť nemôže byť vybavená v lehote 2 mesiacov od doručenia orgánu štátnej správy súdu, pretože spis, ktorého sa sťažnosť týka sa od 21. 8. 2002 nachádza u znalca Ing. M. V. a súdny spis je nevyhnutným podkladom pre riadne vybavenie sťažnosti. (...)

Predmetom konania je obchodný spor zo zmluvy o dielo. Z doterajšieho priebehu konania vyplýva, že vec je skutkovo zložitá na dokazovanie, čo vyplýva aj z toho, že vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie.

Z dostupných údajov vyplýva, že sťažovateľ neovplyvnil dĺžku konania.

Pokiaľ ide o postup súdu v uvedenom konaní z údajov dostupných z evidenčných pomôcok nie je možné jednoznačne zaujať stanovisko k dôvodnosti ústavnej sťažnosti. V období od prevedenia spisu do registra Cb dňa 24. 6. 1997 do uskutočnenia prvého pojednávania dňa 23. 6. 1999 uplynuli dva roky, bez súdneho spisu však nie je možné uviesť, či súd v tomto období vykonával úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci. V ďalšom období bol postup súdu plynulý do 18. 2. 2000, čo potvrdzuje aj sťažovateľ. K obdobiu od 18. 2. 2000 po vydanie prvého uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania dňa 24. 5. 2001 opäť nie je možné podať relevantné vyjadrenie. Od 24. 5. 2001 je postup súdu v konaní plynulý, dňa 21. 8. 2002 bol spis predložený ustanovenému znalcovi, ktorý však do dnešného dňa posudok nepodal a spis súdu nevrátil. Sme toho názoru, že súd sa dostatočne aktívne snaží o ukončenie znaleckého dokazovania, prekážky na strane znalca nie je možné považovať za prietahy zavinené súdom.“

Procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého zberného spisu okresného súdu a z vyjadrení účastníkov.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich

vyjadreniami, ako aj s obsahom zberného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 33 Cb 708/97 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97 došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 33 Cb 708/97 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľa o zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom z titulu uzavretej zmluvy o dielo. Z právneho hľadiska vec nie je možné hodnotiť ako zložitú. Predmet konania má stabilnú právnu úpravu obsiahnutú

v Obchodnom zákonníku a jej výklad a používanie sú ustálené v judikatúre všeobecných súdov. S poukazom na potrebu vykonania znaleckého dokazovania možno vec hodnotiť ako skutkovo zložitú. Aj predseda okresného súdu vec hodnotí ako skutkovo zložitú.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Zo sťažnosti, vyjadrení účastníkov a vyžiadaného zberného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľ podaniami z 20. augusta 2002, 7. marca a 19. septembra 2003 urgoval určenie termínu pojednávania vo veci a tiež podal 7. apríla 2003 okresnému súdu sťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní. Ani predseda okresného súdu neuviedol vo svojom stanovisku také okolnosti, ktoré by bolo možné pričítať na ťarchu sťažovateľa.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 33 Cb 708/97. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a ďalej na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd zohľadňujúc vyjadrenie okresného súdu, v ktorom sú uvedené iba procesné úkony zistené z evidenčných pomôcok súdu, neprihliadal pri svojom hodnotení na obdobie od 24. júna 1997, keď bola vec prevedená do registra Cb, do 2. marca 2001, keď vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie z toho dôvodu, že toto obdobie nemá možnosť v súčasnom období vyhodnotiť. Okresný súd síce vo svojom vyjadrení uviedol, že v tomto období 5 x pojednával (23. júna 1999, 1. októbra 1999, 19. novembra 1999, 21. januára 2000 a 18. februára 2000), ale ústavný súd sa nemohol vyjadriť k efektívnosti jeho úkonov, k vykonaným dôkazným prostriedkom a k tomu, či jeho úkony smerovali k rozhodnutiu vo veci samej. Takisto nemal možnosť preveriť, či boli na týchto pojednávaniach prítomní účastníci konania. Bolo preto bez právneho významu zaoberať sa podrobnejšie a hodnotiť

toto obdobie, keďže k prieťahom v konaní došlo v dôsledku nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu v inom období.

Ústavný súd doterajší postup okresného súdu pri nariadovaní znaleckého dokazovania považuje za neefektívny a bez možnosti prispieť k rozhodnutiu vo veci samej. Neefektívne úkony, ktoré vo svojom súhrne spôsobili prieťahy v činnosti okresného súdu, boli zistené od 2. marca 2001, keď vo veci prvýkrát nariadil znalecké dokazovanie znalcom, ktorý nevykonáva znaleckú činnosť v špecializácii, v ktorej potrebuje vykonať znalecké dokazovanie, v dôsledku čoho musel uznesenie o ustanovení znalca zrušiť a uznesením ustanovil iného znalca, pričom toto uznesenie neskôr rovnako zrušil (z dôvodu námietky znalca o existencii dôvodu predpojatosti vzhľadom pre jeho pomer k účastníkom) a 10. augusta 2001 ustanovil znalca, ktorému spis zaslal až 21. augusta 2002, teda po viac ako 12 mesiacoch. Obdobie znaleckého dokazovania je obdobím nečinnosti okresného súdu, pretože v tomto období okresný súd neurobil nič pre odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa aj napriek tomu, že pri ustanovovaní znalca mohol so znalcom vopred prerokovať, či môže v požadovanej lehote úkon vykonať, a bolo aj jeho povinnosťou metodicky usmerňovať a riadiť činnosť znalca. V prípade, že znalec sa neriadil jeho pokynmi alebo opakovane bez náležitého odôvodnenia nepodal znalecký posudok, okrem uloženia poriadkovej pokuty mal možnosť spracovať aj návrh na odvolanie znalca.

Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v tomto prípade nevyužil dôsledne a včas všetky procesné prostriedky smerujúce k tomu, aby znalecké dokazovanie bolo urýchlene skončené.

Ústavný súd konštatoval, že prebiehajúce konanie je stále na začiatku na súde prvého stupňa bez ukončenia znaleckého dokazovania nariadeného v marci 2001 a rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania návrhu uplynula doba viac ako 7 rokov.

Z týchto dôvodov nemožno vôbec zohľadniť postoj okresného súdu k sťažnosti, ktorý tvrdí, že *„prekážky na strane znalca nie je možné považovať za prieťahy zavinené*

súdom“, pretože znalec v konaní musí postupovať podľa pokynov súdu a podkladov, ktoré pripraví na znalecké dokazovanie všeobecný súd.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania a z dosiahnutých výsledkov okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 33 Cb 708/97 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 33 Cb 708/97 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 200 000 Sk. Žiadosť odôvodnil tým, že *„nečinnosťou súdu a zbytočnými prietahmi v konaní bolo porušené moje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“*.

V dôsledku toho (aj vzhľadom na celkový prístup okresného súdu k predmetnej veci) považoval preto ústavný súd za potrebné priznať sťažovateľovi primerané finančné

zadosťučinenie. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z tej skutočnosti, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa ústavného súdu nemožno od sťažovateľa spravodlivo žiadať, aby čakal na výsledok súdneho sporu, v ktorom sa rieši jeho nárok na zaplatenie peňažnej sumy vyplývajúci zo zmluvy o dielo, takú neprimerane dlhú dobu, a nie je akceptovateľné ani to, aby bol stav konania ku dňu vydania tohto nálezu taký, ako bol zistený v prípade sťažovateľa.

Vychádzajúc z odôvodnenia celej situácie sťažovateľa, z princípov spravodlivosti a z potreby zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vo výške 50 000 (slovom päťdesiatisíc slovenských korún) pre sťažovateľa, ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je za porušenie základného práva sťažovateľa primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľa.

O úhrade trov konania ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že sťažovateľovi priznal sumu 8 796 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Ústavný súd priznal podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb právnej zástupkyňi úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti), pričom náhradu za jeden úkon právnej služby priznal vo výške 4 270 Sk (základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk). Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 128 Sk v zmysle § 19 citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2004